قدس
رواق
ویژه‌فرهنگ و معارف رضوی
| سال اول | ویژه نامه ۲۲۶ |

در گفت‌وگو با مسئول کارگروه زیارت بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی عنوان شد

«طرح کلان زیارت» زیر ذره‌بین پژوهشگران

۲

عکس: رضوی

تولیت آستان قدس رضوی در پنجمین اجلاسیه آستان‌های مقدس و بقاع متبرکه تأکید کرد

ضرورت حضور اجتماعی و خدماتی اعتاب مقدسه

تولیت آستان قدس رضوی بر ضرورت حضور اعتاب مقدسه در عرصه‌های اجتماعی و خدمت‌رسانی به مردم مبتنی بر سیره اهل بیت(ع) تأکید کرد.به گزارش آستان‌نیوز، حجت‌الاسلام والمسلمین احمد مروی در پنجمین اجلاسیه آستان‌های مقدس و بقاع متبرکه ایران اسلامی که با حضور جمعی از تولیت‌های اعتاب مقدسه و بقاع متبرکه ایران اسلامی به میزبانی آستان مقدس حضرت عبدالعظیم(ع) در شهر ری برگزار شد، ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا(س) ...

۴

موعظه/ آیت‌الله مکارم شیرازی

فکر کن اجازه بازگشت به دنیا را داده‌اند

۲

یک پژوهشگر حوزه حج مطرح کرد

پیشتازی دانشگاه‌های آمریکا در حج‌پژوهی!

۲

در بیانیه پنجمین اجلاسیه آستان‌های مقدس عنوان شد

اهتمام برای گره‌گشایی از مشکلات زائران و مجاوران

۳

تشییع، جمعه در حرم امام رضا(ع)

مداح بحرینی غریبانه از دنیا رفت

۲

در گفت‌وگو با دکتر سیدمجید ظهیری مطرح شد

هنر تبیین در پژوهش

۲

درباره اسماعیل فرائضی، عالم و خَیِّر نامدار قرن پنجم هجری و مدفون در حرم رضوی

عالمِ جوانمردِ دیار سنگ‌بست

محمدحسین نیکبخت | سنگ‌بست را معمولاً با آثار تاریخی معروفش می‌شناسند؛ کاروانسرا، مقبره ارسلان جاذب و میل ایاز؛ مجموعه‌ای از آثار دوره غزنوی بین دو شهر مشهد و فریمان که در نوع خودش بی‌نظیر است. سنگ‌بست، علاوه بر این‌ها، نماد یک راه بازرگانی بزرگ هم هست؛ راهی که شرق دور را به غرب متصل می‌کرده؛ در واقع باید آن را بخشی از جاده ابریشم بدانیم. حالا اما، سکوت بر این منطقه راهبردی سایه انداخته است، انگار نه انگار که روزگاری، سنگ‌بست محل تلاقی مسیرهای بازرگانی بود و تجار بزرگ از اقصی نقاط عالم از آن عبور می‌کردند و نتیجه‌اش، رونق اقتصاد شهر و منطقه بود. برای همین اصلاً عجیب نیست که ارسلان جاذب، سپهسالار دوره غزنوی در این مکان روزگار گذرانده باشد. در صفحه رواق خیلی پیش از این، درباره میل ایاز و مقبره ارسلان جاذب و ارتباط معماری آن با بنای حرم مطهر توضیح داده بودم، اما فرصت نشد از مفاخر این منطقه فراموش شده که امروز دیگر جمعیت زیادی در آن زندگی نمی‌کند، صحبت کنیم؛ بزرگانی که قرن‌هاست به تاریخ پیوسته و برخی از آن‌ها در خانه ابدیشان، جایی در حرم رضوی آرمیده‌اند. یکی از این مفاخر ناشناخته برای ما، اسماعیل بن حسین فرائضی است؛ عالمی نامدار در دوره خودش و جوانمردی که شهرت کارهای خیر او، نه فقط در خراسان بلکه در ایران بزرگ آن روزگار پیچیده بود.

■ شیخ پارسای سنگ‌بست

شیخ اسماعیل بن حسین مشهور به فرائضی، از علما و رجال سیاسی خراسان بود. ابوسعد سمعانی که در سال ۵۴۵ خورشیدی درگذشته است، در کتاب «انساب»، زمان تولد شیخ اسماعیل را سال ۳۹۹ خورشیدی و هنگام وفات وی را سال ۴۹۱ خورشیدی می‌داند. اگر چنین باشد، این عالم نامدار سنگ‌بست، بیش از ۹۲ سال عمر کرده است. شیخ فردی متدین و امین و مورد اعتماد همگان بود؛ او را امانتدار سنگ‌بست می‌دانستند و در دعواها و نزاع‌هایی که رخ می‌داد، همیشه به عنوان داور و قاضی، قضاوت می‌کرد و رأی او مورد قبول همگان بود. ظاهراً شیخ‌اسماعیل در نیشابور و بغداد تحصیل کرد و در نیمه دوم دهه دوم زندگی‌اش به زادگاه خود بازگشت و به تدریس و رسیدگی به امور مردم مشغول شد. شیخ از خاندانی ثروتمند و متمول بود، اما هیچ گاه به دلیل این وابستگی دچار غرور و فخرفروشی نشد. او روزها به تدریس علوم اسلامی می‌پرداخت و چنان که در برخی کتاب‌های تاریخی نقل شده است، در نیمه‌های شب به خانه‌های فقرا سرکشی می‌کرد و به داد آن‌ها می‌رسید. فرائضی را به دلیل اهتمام در انجام واجبات دینی به این نام خوانده‌اند. او به شنیدن حدیث و نگارش آن علاقه فراوانی داشت و در سراسر عمر طولانی خود، این کار را ترک نکرد. حاصل این تلاش‌ها، نگارش چند مجموعه حدیثی بود که امروزه در دسترس نیستند، اما در کتاب‌های نسل بعد از او می‌توان رد و نشانی از آن‌ها یافت.

گزیده
شیخ فردی متدین و امین و مورد اعتماد همگان بود؛ او را امانتدار سنگ‌بست می‌دانستند و در دعواها و نزاع‌هایی که رخ می‌داد، همیشه به عنوان داور و قاضی، قضاوت می‌کرد و رأی او مورد قبول همگان بود.

■ جوانمردی‌های شیخ

شیخ‌اسماعیل فرائضی در ایام قحطی و خشکسالی از بذل مال به مردم کوتاهی نمی‌کرد و به همین دلیل، به عنوان عالمی جوانمرد در خطه خراسان شناخته می‌شد. گاه پیش می‌آمد که حتی مال مورد نیاز خود را به مستمندان می‌بخشید. سمعانی می‌نویسد: «او شیخی مشهور و فاضلی معروف است. وی مورد اعتماد و از مشاهیر ناحیه نیشابور به شمار می‌رود؛ مردی ثروتمند، مالدار و جوانمرد که زندگانی طولانی کرد و دارای فرزندان و احفاد فراوانی است». اینکه فرزندان فرائضی پس از درگذشت وی در کجا ساکن شدند، معلوم نیست؛ به هر حال، کمتر از یک قرن پس از درگذشت او، خراسان مورد حمله مغولان قرار گرفت و بسیاری مناطق آباد، به کل ویران و برای همیشه متروکه شد. فرائضی در امر جلوگیری از جنگ نیز اقدام‌های شایان توجهی انجام داد؛ چنین شهرت دارد که در اواخر دوره سلطان مسعود غزنوی، زمانی که فرائضی در ابتدای سومین دهه زندگی خود بود، مانع از قتل و غارت سنگ‌بست و نواحی اطراف آن به دست سربازان سلجوقی شد که برای نبرد با غزنویان وارد خراسان شده بودند. او در سنگ‌بست مدرسه‌ای ساخت که در آن به تدریس می‌پرداخت و افزون بر طلاب جوان، کودکان نیز از فیض حضور فرائضی بهره‌مند می‌شدند. سمعانی درباره وی تصریح می‌کند: «عمر طولانی به وی فرصت داد تا از زندگی خود بهره‌مند گردد و به اهداف خود برسد. او از احمد بن حسین حیری و ابوعلی بلخی حدیث شنید، ابوطاهر سنجی از وی برای من حدیث نقل کرد و گروهی از علمای نیشابور، بلخ و بخارا از وی حدیث شنیدند و در مجلس درس وی شرکت کردند». فرائضی را پس از وفات در جوار مرقد مطهر امام رضا(ع) دفن کردند؛ احتمال دارد مکان دفن وی، قبرستان مشهور قتلگاه بوده باشد.

منبر مجازی

۳ حقیقت محبوب حضرت فاطمه زهرا(س)

شیخ حسین انصاریان | حضرت صدیقه کبری(س) می‌فرماید: سه چیز از کل دنیای شما محبوب من قرار داده شده است... به راستی چه قلبی از قلب حضرت زهرا(س) بالاتر است؟ این قدر بار معنوی ایشان بالاست که وقتی مردم به پیغمبر اکرم(ص) گفتند: چرا دخترت را به عقد علی بن ابیطالب(ع) درآوردی؟ او نه مغازه دارد و نه زمین... هیچی ندارد... چرا مانع شدی که دخترت به ازدواج مردی ثروتمند درآید؟ رسول اکرم(ص) فرمودند: من مانع ازدواج دخترم نشدم، خدا مانع شد؛ چرا که جبرئیل بر من نازل شد و فرمود: خدا می‌فرماید من برای همسری فاطمه(س)، علی(ع) را قرار دادم و علی بن ابیطالب(ع)، هم‌وزن زهرا(س) است و کسی هم از اولین و آخرین انسان، هم‌وزن زهرا(س) نیست؛ تنها هم‌وزنش، علی(ع) است... از این بالاتر پیغمبر(ص) فرمود: «اگر از حضرت آدم(ع) تا حضرت عیسی(ع) زنده شوند و برای ازدواج با دخترم پیشنهاد دهند؛ من او را به عقد آن‌ها درنمی‌آورم، چون کفو دخترم فقط علی‌ست».

چه قلبی از قلب حضرت زهرا(س) بالاتر است، این قلب در دست رحمت پروردگار قرار گرفته است که این سه حقیقت را محبوب وی نموده است:

«اول؛ النظر علی وجه رسول الله...». حضرت زهرا(س) می‌فرمایند: این، یک محبوب من است. پیرامون «نظر» و «وجه» حرف بسیار است؛ این مسئله خیلی معمولی نیست؛ قطعاً این جمله به معنای نگاه کردن به قیافه پیغمبر(ص) نیست؛ منظور فقط «رؤیت چهره» نیست.

دوم چیزی که محبوب قلب فاطمه زهرا(س) است؛ «تلاوه کتاب الله» است؛ «تلاوت» با «قرائت» خیلی فرق می‌کند؛ می‌فرماید: «من عاشق تلاوت قرآنم».

سوم؛ «و الانفاق فی سبیل الله»... این گونه است که هر نعمت مادی و معنوی که خدا به من عنایت می‌کند؛ فقط و فقط برای جلب رضایت پروردگار انفاق می‌کنم... این سه چیز از کل دنیای شما محبوب من است و من به چیز دیگری علاقه ندارم. مراد این است که در مسیر زندگی اگر پیغمبر(ص) باشد و قرآن باشد و روحیه «کرم» و «جود» برای انفاق هم باشد، این «صراط مستقیم» پروردگار است.

خبر

کتاب «آیینه‌های رضوان» رونمایی شد

آیینه شعر آیینی

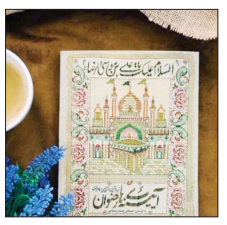

همزمان با هفته پژوهش، در آیینی، یکی از آثار بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی در حوزه شعر رضوی با حضور معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی رونمایی شد.

به گزارش آستان‌نیوز، کتاب «آیینه‌های رضوان» عنوان اثری است که در حوزه شعر رضوی توسط مصطفی جلیلیان مصلحی، پژوهشگر بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی نگاشته شده است؛ این اثر در مراسمی با حضور یاسر احمدوند؛ معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در محل تالار بنیاد بین‌المللی امام رضا(ع) رونمایی شد.

مصطفی جلیلیان مصلحی که گزیده بهترین غزل‌های معاصر رضوی را در کتاب «آیینه‌های رضوان» گردآوری کرده در این مراسم گفت: این کتاب حاصل پژوهش و تحقیق شعری و ادبی در چهار دهه شعر معاصر رضوی یعنی از سال ۵۸ تا ۹۸ است که گزیده‌ای از بهترین شعرها را برای این کتاب انتخاب کردیم.

به گفته وی با توجه به اینکه برای دو دهه نخست پس از انقلاب اسلامی ایران آثاری منتشر شده است، تأکید بیشتر کتاب «آیینه‌های رضوان» بر شعرهای دو دهه اخیر است. وی ادامه داد: نزدیک بودن به شعر و زبان روزگار و داشتن نوآوری و ویژگی‌های ادبی از جمله معیارهای ما برای انتخاب اشعار بوده است تا هم مخاطب عام و هم مخاطب خاص بتوانند از کتاب استفاده کنند. همچنین در انتخاب اشعار نام شاعران مورد توجه ما نبوده و فقط آثار را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

مصلحی افزود: پژوهنده می‌تواند در این کتاب بهترین اشعار را براساس روش‌های ادبیات معاصر واکاوی کند و این اثر حتی می‌تواند مورد استفاده مخاطبان خاص و عام نیز قرار بگیرد؛ چراکه به گفته کارشناسان، کتاب «آیینه‌های رضوان» می‌تواند آیینه‌ای برای شعر آیینی معاصر ما باشد.

نیمکت زندگی

اینجا مهاجران را می‌دزدند!

رقیه توسلی | کمتر کسی‌ست که در طول روز گذرش به یکی دو تا خبر نیفتد و نداند بعضی خبرها، غمگین‌کننده، برخی تعجب‌آور، تعدادی اعصاب خردکن و... اما حسابش را بکنید نخستین خبری که چشم باز می‌کنید و می‌خوانید جمع همه این‌ها باشد! غمگین‌کنندهِ تعجب‌بارِ حرص‌درآور: «کشف و ضبط ۲۴ قطعه قوی فریادکش در منزل متخلفی در فریدونکنار!»اساساً مگر۲۴ قطعه قوی فریادکشی که مدام جیغ جیغ می‌کنند را می‌شود مخفی کرد؟ چقدر آدمیزاد گاهی دلش می‌خواهد جای کس دیگری باشد... مثلاً در این مورد بخصوص، جای آن مأمور یگان حفاظتی که رسیده به این قودزد... برود حداقل چهار تا سؤال حق بپرسد تا توجیهکی، چیزی دستش بیاید بلکه حرص و جوشش ته‌نشین شود... مطمئنم اما کسی دوست ندارد جای آن پرنده‌های حبس کشیده باشد که حالا آزاد شده‌اند حتی جناب قوگیر... چون هیچ کسی نمی‌خواهد زندگی‌اش را از او بدزدند. حساب کنید کیلومترها از سیبری تا تالاب سرخرود پرواز کنی، از سرما جان سالم به در ببری، از کولاک، بی‌غذایی و مخاطرات عدیده سفر، آن وقت صیادی سوت‌زنان بیاید سرت را بکند توی گونی. نمی‌شود که. این وسط حرمت میهمان چه می‌شود؟یادم می‌آید پارسال همین موقع‌ها کنار تالاب ایستاده بودم و داشتم نان تکه شده می‌انداختم برای مهاجران سفید. که خانوم تقریباً مسنی آمد و با فاصله عکاسی می‌کرد. داشتم با شور و هیجان به قوهایی که نزدیکشان شده بودم می‌گفتم خوب شد که آمدید، تالاب بدون شما صفایی نداره. تا محیط زیست و همه باوجدان‌ها هستن غمتون نباشه ما عاشقتونیم. که صدای عکاس‌باشی که از طنازی چهار قو تصویر می‌گرفت را شنیدیم که می‌گفت: حواستون جمع باشه خوشگلا. دنیا پر گرگه. نمی‌دانم چه بگویم. دارم از سایت‌هایی که عکس این پرسروصداهای زیبارو را کار کرده‌اند بازدید می‌کنم و به نظرم می‌آید آن‌ها که چند پیرهن بیشتر از ما پوشیده‌اند و موسفیدترند، چقدر حرفشان الماس است.

پی‌نوشت

أنس بن مالک می‌گوید: رسول خدا(ص) فرمودند: مورچه را نکشید حمایت از هر جانداری نزد خدا پاداش دارد.